

Vladimir Kopicl

UVOD U POSTHUMANIZAM

Dok drugu godinu zaredom u čast antikovidne tuge i opomene stavlja masku na lice, tek poneki humani stanovnik Zemlje priseti se proste činjenice da zapravo ponavlja već decenijama uobičajen obred hiljada/miliona drugih Zemljana koji to čine svakodnevno. I da ti drugi to odavno ne čine samo zbog prevencije drugih zaraznih bolesti, nego i zbog opako zagađenog vazduha i drugih eko-rizika, podjednako opakih za ukupnu biosferu koliko i za biološko telo čoveka. I dok tako (ne)promišljeno izmenjenog lika srljamo u (ne) poznato kao (ne)mišljeno, naši nas naučnici povremeno obaveste kako možda više ne samo da nismo oni koji mislimo da jesmo, nego da i ono po čemu stupamo više nije ono što mislimo da jeste.

Recimo: da smo svojim (ne)promišljenim humanim delovanjem dovršili 11.700 godina staru geološku epohu planete koju trošimo i tako iz prethodnog *holocena* stupili u novu geološku eru nazvanu upravo po nama – *antropocen*. Takav su zvaničan naziv za tekuće planetarno i naše vreme predložili nadležni naučni organi još 2016. godine, s težnjom da ga kao stanje, dijagnozu i rečit termin prihvatimo do kraja 2021. Pri čemu ni utešno ni tužno ne zvuči naučna pouka da ipak neće biti antropocenskog rođendanskog slavlja, budući da novoproglašenu eru valja smatrati panzemaljskom prinovom još od 1950, kada su učestale atomske probe, zagađenje ugljenikom, plastikom i slične kratkotrajne radosti naopake industrijalizacije zarad opake potrošnje postale opasan planetarni kontraritam.

I kontrateg do tada pretežno svetlim vizijama s likom čoveka na čelu kolone sveopšteg zemaljskog napretka.

Danas vidljivi rezultati te poluvekovne humane kontratežnje i kontraprakse uveliko su stavili veliki znak pitanja na tri i po veka staro verovanje da se snage prirode mogu kontrolisati moćima ljudske nauke, ljudskog razuma i tehnološkim prečicama za skok u budućnost. Tako je i slika budućnosti sve manje celovita i jasna, a mogući ishodi koje nam današnji naučni futurolozi dočaravaju nisu ništa manje antagonistički radikalni od onih koje su nam već ponudile utopijske i distopijske vizije njihovih artističkih preteča.

Ono oko čega bismo se lako mogli složiti dalo bi se iskazati kao puno saglasje s ne tako davnom opaskom uglednog američkog *liberalnog konzervativca* (!) Džordža F. Vila – da je budućnost obično ista kao i prošlost, sve do onog momenta kad to više nije! A taj momenat promene nam se upravo dramatično zbiva, iako zasad nije ostvarena nijedna od njenih mračnijih prognoza. Recimo, ona matematičara i SF pisca Vernona Vindža iz 1993. godine, da ćemo za trideset godina imati tehnološka sredstva da stvorimo nadljudsku inteligenciju. I da će ubrzo nakon toga ljudska era biti završena!

Po Vindžu nas posthumano stanje očekuje za nepunih godinu dana. Po drugima ga već živimo. Jedino što nova viđenja pojma ljudskosti i ljudskog bića kao aktivne planetarne činjenice nisu istovrsno mišljena niti su u ono što sledi prognostički upisana s istovrsnim

ILUMINACIJE

vrednosnim predznakom. Propasti ili nekakve utelovljene postljudskosti čije konture zasad ne možemo ni sagledati, kamoli definisati.

Sve dok oko toga nema saglasnosti podjednako se možemo nadati da nas i veverice i slonovi još uvek smatraju ljudima, kao što možemo priznati da posthumanizam zasad jeste više od teorijskog kaprica zasnovanog na značajnim činjeničnim i metodološki pregledno sabranim uvidima sve većeg niza relevantnih ljudi, ali i manje od krajnje potrebe da se pod hitno preimenujemo ili osećamo transhumanim, bez ostatka.

Govorimo li pak o posthumanizmu kao nečem većem od teme a manjem od zbilje, recimo o pogledu na stvarnost i njenom sutra izraženom u pismu koje aktivno barata stvarima ovoga sveta i njegovim negramatičkim futuroom, ta već gotovo kritična suma pojedinačnih teorijskih uvida i praktičnih predloga za put u (post)ljudsko *predstojeće* daleko je od bilo kakvog bitnog saglasja. A opet je krajnje intrigantna.

Posthumanistički optimizam Maksa Mora i drugih ekstropijanaca s nizom predloga/pravila za put do *tehnološki poboljšanog* postčoveka, vrednog opstanka i sposobnog da opstane. Učevne teorijske vivisekcije posthumanističkih teorija i igara forenzički precizne Rosi Brajdoti. Sabran četvoročlani scenario mogućih budućnosti čovečanstva Nika Bostroma. Uvidi i slutnje prošlovekovnih magova futuroproricanja, od Frensis Fukujame do Reja Kurcvajla pa unakrst. Srpski kiberpank-zet Brus Sterling i njegova lucidna potkazivanja svetlucahiv tehnoločarolija koje *nas* čine svojim produžecima, umesto da bude obrnuto. Crnotržišne i crnomagijske operacije na biotehnološkoj berzi pod analitičkom lupom Judžina Takera.

I mnogo, mnogo toga drugačije opsesivno raspričanog i opominjuće tačno ucrtanog na usku stazu ka budućnosti o kojoj mi danas možda znamo i više nego što bi ona sutra mogla znati o nama.

Tri teksta koji slede primeri su novije misleće/tekstualne prakse koja o svemu pomenu-tom u ovom skromnom uvodu govori nepojamno više nego što je do tačke koja sledi pre-čutano.